

10.1515/umcsart-2015-0013

ANNALES
UNIVERSITATIS MARIAE CURIE-SKŁODOWSKA
LUBLIN – POLONIA

VOL. XIII, 1

SECTIO L

2015

Katedra Roślin Ozdobnych i Architektury Krajobrazu
Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie

MARGOT DUDKIEWICZ, MAREK DĄBSKI, WOJCIECH DURLAK

Zarys historyczny zespołu dworskiego w Łęcznej

The Historical Outline about the Palace and Manor Complex in Łęczna

Zabytkowe zespoły parkowe są cennym elementem dziedzictwa kulturowego Lubelszczyzny. W wyniku przemian politycznych po drugiej wojnie światowej dotychczasowi właściciele zostali pozbawieni swoich praw własnościowych do dworów i pałaców. Zmianie uległy także cele i zasady funkcjonowania obiektów, które często stały się siedzibami szkół i instytucji państwowych. Skutkiem tych wydarzeń była postępująca degradacja substancji zabytkowej budynków i parków. W większości przypadków ochrona prawna zespołów parkowych i nadzór nad nimi sprowadzały się do sporządzenia inwentaryzacji i metryczek konserwatorskich. Obecnie w parkach rosną już sześćdziesięcioletnie samosiewy, a oryginalna kompozycja staje się coraz mniej czytelna. Pomimo tych zaniedbań wartości przyrodnicze i historyczne dawnych założeń rezydencjonalnych są niewątpliwe. Do takich obiektów należy zespół dworski w Łęcznej.

Zespół dworski znajduje się na wysokim wzgórzu, nad rzeką Wieprz, po lewej stronie wjazdu do miasta od strony Lublina. Obiekt ma znaczną wartość, gdyż jest najstarszym w okolicy kompleksem zieleni komponowanej. Założenie stanowi przykład syntezy elementów XVIII-wiecznego ogrodu barkowego z XIX-wiecznym parkiem krajobrazowym. Powierzchnia parku wynosi 12 ha, a obecnym użytkownikiem terenu jest Zespół Szkół im. Króla Kazimierza Jagiellończyka

w Łęcznej. Obiekt jest wpisany do rejestru zabytków województwa lubelskiego. Na terenie zespołu znajdują się pałac, dwór oraz budynki folwarku. Pałac i dwór są w stanie dobrym, natomiast folwark w stanie bardzo złym. Do najcenniejszych elementów kompozycji parkowej należą szpalery ponadstuletnich lip.

Pierwsza wzmianka o Łęcznej – z pisownią Laczna – pochodzi z 1252 roku. Była to wówczas własność opactwa sieciechowskiego, a później, w roku 1428, Stefana z Łęcznej. Ziemie łączyńskie leżały na granicy wpływów Małopolan, pomiędzy województwem chełmskim i Księstwem Halicko-Wołyńskim, co prawdopodobnie było przyczyną wzniesienia na skraju wysokiego ujścia Świnki do Wieprza zamku obronnego¹ (zob. il. 1). 7 stycznia 1467 roku Kazimierz Jagiellończyk nadał Łęcznej prawa miejskie. Miasto osadzono na 36 łanach na skrzyżowaniu dwóch szlaków handlowych: z Wołunia do Lublina, i z Podkarpacia na Podlasie².

Ilustracja 1. Rekonstrukcja układu przestrzennego miasta Łęczna w XVI wieku.
1 – Zamek; 2 – Brama Krasnostawska; 3 – Brama Chełmska; 4 – Kościół parafialny;
5 – Kościół szpitalny Św. Ducha, oprac. M. Dudkiewicz, wg Maciuka, [w:] *Łęczna. Studia z dziejów miasta*, red. E. Horoch, Łęczna 1989, s. 38.

¹ M. Kseniak, *Parki i ogrody dworskie w województwie lubelskim*, t. 1, Lublin 1981, s. 63.

² Z. Mańkowski, *Wstęp*, [w:] *Łęczna. Studia z dziejów miasta*, red. E. Horoch, Łęczna 1989, s. 3.

W pierwszej połowie XVII wieku miasto przeżywało okres największego rozwoju, a duże i słynne łączyńskie jarmarki uwieczniali wybitni malarze – Jan Piotr Norblin i Józef Chełmoński. Na targach sprzedawano bydło i konie; dwa największe jarmarki odbywały się na Boże Ciało (8 dni) i na św. Idziego (10 dni)³. Z zakładów przemysłowych istniały: browar, warzelnia miodu i cegielnia. W 1884 roku Łęczna liczyła 164 domów, w tym 37 murowanych i 3409 mieszkańców. Miasto było niebrukowane i nie posiadało studzien, a wodę czerpano z rzeki. Na przestrzeni wieków Klucz Łęczna był własnością wielkich rodów magnackich: Tęczyńskich, Firlejów, Potockich, Noskowskich, Rzewuskich, Szeptyckich, Branickich i Sapiechów. Verdun, jadąc przez Łęczną, zastał „zamek na wysokiej górze oblanej Wieprzem”. Na jarmarki zjeżdżali kupcy z Wołynia, Podola, Ukrainy i Wschodu z tysiącami wołów i koni na sprzedaż. Dobra łączyńskie w 1866 roku składały się z folwarków: Podzamcze, Ludwin, Dratów, Kaniawola, Trębaczew z awulsami Zofijówka i Ciechanki oraz folwarku Łuszczew. Ogólna powierzchnia wynosiła 9 581 ha; w tym gruntów ornych i ogrodów 2 750 ha, łąk 370 ha, pastwisk 15 ha i 4 019 ha lasów⁴.

W drugiej połowie XIX wieku folwark Łęczna i należące do majątku wsie przeszły w ręce kolejnych właścicieli. Aniela Popławska sprzedała majątek Ludwikowi Grabowskiemu, a w roku 1879 dobra łączyńskie nabył znany milioner Jan Gotlib Bloch⁵. W mieście istniały: magistrat, szkoła początkowa, dom schronienia dla starców, stacja pocztowo-telegraficzna oraz browar i cegielnia. Mieszkańcy trudnili się handlem, rolnictwem i rzemiosłami⁶. Od 1911 roku właścicielami Łęcznej-Podzamcze byli Bogusławscy⁷. Jednym ze znamienitych gości w majątku Łęczna był Ignacy Jan Paderewski (pianista, premier i minister spraw zagranicznych), który przybył do ówczesnego właściciela Henryka Blocha z myślą zakupu dóbr. Łęczna bardzo przypadła do gustu Paderewskiemu, jednak w kupnie ubiegł go Józef Bogusławski⁸.

Henryk Zwolakiewicz pisał:

Wjeżdżając do miasta traktem od strony Lublina, widzimy piękny park, położony na wysokiej górze, nad brzegiem Wieprza i Świnki – to Podzamcze. Dwór połączony jest z miastem wygodnym, trwale zbudowanym mostem, przerzuconym przez Świnkę. Na przeciwległej górze rozsiadło się miasteczko, o niskich murowanych i drewnianych domach, zamieszkałych

³ O. Kolberg, *Dziela wszystkie*, t. 16, Kraków 1883, s. 13.

⁴ F. Sulimierski, B. Chlebowski, B. Walewski, *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, t. 5, Warszawa 1884, s. 648.

⁵ Kseniak, *op. cit.*, s. 67.

⁶ J. L. de Verdmon, *Krótką monografią wszystkich miast miasteczek i osad w Królestwie Polskim*, Warszawa 1902, s. 137.

⁷ Kseniak, *op. cit.*, s. 67.

⁸ E. Leśniewska, *Czy wiecie, że...*, „Merkuriusz Łęczyński” 1989, nr 4, s. 31.

przeważnie przez Żydów. Wygląd miasteczka niezwykle. Szereg placów, rynków, targowisk, otoczonych małymi domkami z podcieniami, na słupach drewnianych⁹.

W *Przewodniku po Polsce południowo-wschodniej* z 1937 roku zamieszczono informację, że po lewej stronie, przy wjeździe do Łęcznej od strony Lublina, znajduje się dawne wzgórze zamkowe, a na nim ruiny pałacu otoczone starym parkiem¹⁰.

Z części dawnych folwarków Podzamcze i Stara Wieś w 1944 roku utworzono ośrodek kultury rolnej, a w roku 1949 Państwowe Gospodarstwo Rolne (PGR). W 1981 roku powstało Państwowe Przedsiębiorstwo Ogrodnicze w Łęcznej, w skład którego weszły dwa obiekty – w Łęcznej i w Łysołajach o łącznej powierzchni 275 ha. W strukturze upraw dominowało sadownictwo z ponad 200 ha sadem (głównie jabłoniowym) oraz 10 ha uprawa warzyw i 18 ha uprawa chmielu. W Łęcznej w roku 1964 założono nowoczesne, intensywne sady jabłoniowe¹¹. W 1976 roku użytkownikiem parku były: Zasadnicza Szkoła Ogrodnicza, Zakład Doświadczalny „Unitra” oraz Zakład Kombinatu Ogrodniczego w Leonowie¹².

W roku 1990 zespół dworski Podzamcze nadal był użytkowany przez kilku właścicieli. Dezintegracja spowodowała nowe, przypadkowe podziały, co utrudniało sprawowanie nadzoru konserwatorskiego. W wyniku podziałów pałac z oficyną zostały odizolowane od parku. Nowe obiekty w parku zostały zaprojektowane bez respektowania walorów historycznych i estetycznych miejsca. Do konserwacji drzewostanu parkowego Urząd Miasta corocznie zatrudniał specjalistyczną firmę ogrodniczą¹³.

Nie natrafiono na informacje pozwalające na ustalenie autora projektu parku. W 1881 roku – równoległe z pracami o charakterze budowlanym – podjęte zostały prace nad nowym ukształtowaniem otoczenia pałacu. Układ parkowy wzbogacony został o nowe formy kompozycyjne: kameralne wnętrza ogrodowe, swobodne grupy oraz syngieltony. Nie zachowały się żadne elementy obiektów małej architektury ogrodowej. Szczegółowa inwentaryzacja dendrologiczna w 2011 roku wykazała 852 drzewa z 32 gatunków. Pod względem liczebności przeważały: *Tilia cordata* Mill., *Acer platanoides* L., *Fraxinus excelsior* L., *Carpinus betulus* L. i *Robinia pseudoacacia* L. Do rzadkich gatunków obcego pochodzenia należały: *Acer plata-*

⁹ H. Zwolakiewicz, *Łęczna*, „Ziemia” 1929, nr 17, s. 289–293.

¹⁰ Zob. *Przewodnik po Polsce w 4 tomach. Polska południowo-wschodnia*, red. S. Osiecki, J. Kołodziejczyk, S. Lenartowicz, t. 2, Warszawa 1937, s. 225.

¹¹ J. Martychiewicz, *Państwowe Przedsiębiorstwo Ogrodnicze w Łęcznej*, „Merkuriusz Łęczyński” 1987, nr 2, s. 15.

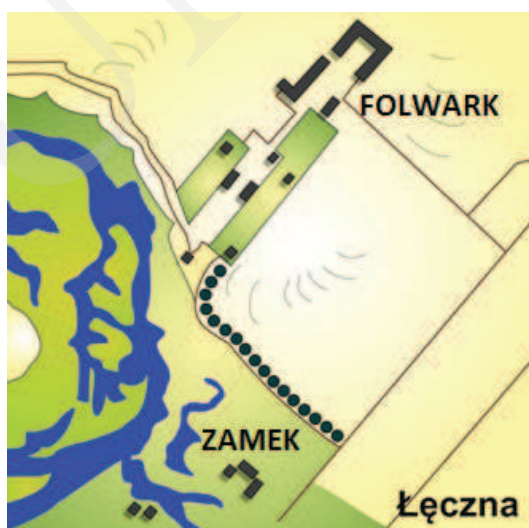
¹² A. Obrębska, *Katalog parków województwa lubelskiego – Łęczna*, Archiwum WUOZ Lublin, sygn. 1722, 1976.

¹³ M. Paschke, *Raport o stanie zabytków Ziemi Łęczyńskiej*, „Merkuriusz Łęczyński” 1990, nr 5, s. 23–24.

noides ‘Schwedleri’, *Acer saccharinum* ‘Wieri’, *Cladrastis lutea* Rudd., *Gleditsia triacanthos* L., *Platanus hispanica* ‘Acerifolia’, *Quercus macrocarpha* Michx. i *Pinus nigra* J. F. Arnold¹⁴. Analiza stanu przetrwania zespołu dworskiego Podzamcze wykazała, że w najmniejszym stopniu przekształcone są dwie kwatery starych lip, salon ogrodowy nieopodal pałacu oraz budynki gospodarcze. Niekorzystne zmiany w tych wnętrzach polegają na zaniedbaniu budynków, zarosnięciu parku podrostem lub przypadkowych dosadzeniach drzew i krzewów.

Zamek odnotowano w przekazach pisanych w roku 1525. Z 1661 roku zachowany jest opis zamku, w którym wymieniono umeblowanie, zbroje i naczynia. Zamek posiadał basztę, lochy oraz mieszkania dla panów i służb. W zachowanym dokumencie znajduje się opis Łęcznej i przyległych folwarków:

Zamek Gubernią pospolicie zwany pod miastem Łęczną, a w tym: dwo-rek drewniany większy, baszta staroświecka z mur, dwie podobnie murowane piwnice, rozwaliny starych murzysków. Ogrodów włoski, sad do morga”. Nieopodal znajdował się „folwark Podzamcze zwany, na prawym brzegu Wieprza, parę stay od zamkowego ogrodu wystawiony, ma w sobie dwór i folwark drewniany. Ogród włoski półmorgowy¹⁵.

Ilustracja 2. Folwark Łęczna w 1801 roku, oprac. M. Dudkiewicz, wg mapy wojskowej Antoniego Mayera von Heldensfelda z lat 1801–1804.

¹⁴ Zob. M. Dudkiewicz, M. Dąbski, *Dendroflora, state of preservation and possible restoration of the Łęczna Podzamcze manor in The Lublin Voivodeship*, [w:] *Infrastruktura i ekologia terenów wiejskich*, t. IV, nr 2, red. J. Gruszczyński, Kraków 2013, s. 69–81.

¹⁵ Kseniak, *op. cit.*, s. 64.

Plan Heldensfelda z początku XIX wieku przedstawia park dworski w układzie prostokątnym, położony w rozwidleniu rzeki Wieprz i Świnka (zob. il. 2). Majątek składał się z dwóch powiązanych ze sobą ośrodków – mieszkalno-reprezentacyjnego dworu i folwarku. Dojazd do folwarku prowadził aleją. Na rzece Wieprz widoczna jest budowla, być może młyn wodny. Wyraźny jest również bród, przejście przez rzekę – przedłużony po drugiej stronie przez aleję drzew. Budynki zamku, a następnie pałacu i oficyn zlokalizowane były z trzech stron podwórza (podjazdu) z otwarciem widokowym na miasto i dolinę rzeki.

Zamek wzniesiono w miejscu z natury obronnym, w rozwidleniu rzeki Wieprz i Świnki. Przez stulecia narastały tu nowe, różnego rodzaju budowle. W 1659 roku istniał piętrowy budynek mieszkalny otoczony pruskim (szachulcowym) murem z dwoma basztami, jedną strażniczą i drugą bramną. Naprzeciwko dworu stała piętrowa kamienica z krużgankiem¹⁶.

Trudno ustalić, który z rodów patronował założeniu obok zamku ogrodu włoskiego o kwaterach wyznaczonych szpalerami lip. Zamek prawdopodobnie był zaniebdywany przez kolejnych właścicieli, aż do jego całkowitego zniszczenia. W jego miejsce wzniesiono w drugiej połowie XIX wieku murowany pałac. Towarzystwo temu zapewne przekształcenie kwatrowych ogrodów zamkowych w park krajobrazowy, które wiązało je kompozycyjnie z terenami położonymi na skarpie i na tarasie zalewowym rzeki Wieprz¹⁷.

Badania archeologiczne wzgórze zamkowego przeprowadzono w latach 1996–1999. Podczas prac rozpoznawczych w 1996 roku odkryto fragmenty murów zamku, pozostałości fundamentów budowli z XVI wieku oraz pozostałości konstrukcji drewnianych¹⁸. W wyniku badań wykopaliskowych w 1997 roku stwierdzono m.in. ślady konstrukcji zbudowanych z wapienia i cegły, kamienną postawę filaru, ceglana posadzkę, fragmenty ociosanej belki z drewna kasztanowca oraz ceramikę i kafle piecowe o ciekawych motywach dekoracyjnych. Badania potwierdziły, że zamek powstał nie później niż w XIV stuleciu, na miejscu starszego osadnictwa. Potwierdzono, że zespół budowli zamkowych stanowiły luźno rozrzucone obiekty, zajmujące większy obszar¹⁹.

Badania wznowiono w związku z planowaną budową sali gimnastycznej przy szkole w 2002 roku. Zidentyfikowano fosę zamkową, co pozwala wyróżnić co

¹⁶ I. Rolska-Boruch, *Domy pańskie na Lubelszczyźnie od późnego gotyku do wczesnego baroku*, Lublin 2009, s. 147.

¹⁷ Obrębska, *op. cit.*, s. 5.

¹⁸ J. Michalak-Ścibor, *Zamek w Łęcznej – obronna rezydencja rodu Tęczyńskich w świetle archeologicznych badań sondażowych*, „Merkuriusz Łęczyński” 1996, nr 3, s. 31–32.

¹⁹ *Eadem*, *Badania archeologiczne na stanowisku 2 (Zamek) w Łęcznej w 1997 r.*, „Merkuriusz Łęczyński” 1998, nr 11, s. 33–36.

najmniej dwie fazy rozbudowy. Od strony południowej istniały ziemne bastiony, odcięte fosą, którą adaptowano na dojazd do pałacu, a obecnie w tym miejscu znajduje się ul. Litewska – wyjazd z Łęcznej w kierunku Ludwina²⁰.

Opis zamku pochodzi z inwentarza majątności Anny Nosowskiej z 16 maja 1659 roku. Autor dokumentu mało miejsca poświęcił opisowi zewnętrznemu budowli. W inwentarzu użyto określenia „fort”, podano też informację, że z obu stron baszty „muru sztuki dwie stoją”. Jeszcze na początku XIX wieku była zachowana jedna z baszt, zbudowana z cegły, murowana na opoche wapiennej. Na kształcie prostokąta, zwężająca się ku górze, ze spiczastym dachem, kryta gontem. Na wzgórzu znajdowała się również częściowo zniszczona, duża, murowana brama, a od strony południowej fragmenty muru długości ok. 18 m i wysokości 6 m. Dawne mury i drzwi do dwóch piwnic znajdowały od północno-zachodniej strony na skapie przy rzece Wieprza²¹.

Resztki zamku rozpadły się w połowie XIX wieku, a w pobliżu wzniesiono pałac²². Zamek, a następnie pałac zlokalizowano w pobliżu wysokiej skarpy doliny Wieprza. Jest to typowa lokalizacja dla pałaców, które w większości budowano na wzniesieniach, od strony nasłonecznionej. Usytuowanie było korzystne dla zdrowia (miejsce na wzniesieniu – przewiewne i nasłonecznione), sprzyjało zarządzaniem gospodarstwem (bliskość wody i łatwa komunikacja) oraz podkreślało prestiż właściciela (widok na miasto Łęczna).

Z inwentaryzacji pałacu przeprowadzonej w 2014 roku wynika, że pałac posiada wejście od strony zachodniej. Budynek jest wzniesiony na planie litery L, z dachem czterospadowym, nakrytym eternitem. Ma wykusze pod balkonami. Jest to budynek w stylu secesyjnym lub eklektycznym, po przebudowie. Pozbawiony jest ozdób, poza ścianą szczytową, gdzie wykonano prostokątne zdobienia w tynku. Dawny taras i dwa łuki zostały zabudowane oknami. Po wschodniej stronie budynku znajduje się taras z murkiem oporowym.

Bryła budynku i wnętrza zostały przebudowane w latach 60. XX wieku na cele administracyjne. Sąsiedni budynek oficyny pełni funkcje magazynowe²³. Obecnie teren wokół pałacu jest ogrodzony i zamknięty. W budynku mieści się siedziba Fabryki Elementów Podzespołów i Urządzeń Elektronicznych Tewa Termico Sp. z o.o.

Położony nieopodal dwór częściowo rozebrano i przebudowano po zniszczeniach podczas pierwszej wojny światowej. Budynek nie zachował swojego

²⁰ A. Chrzanowska, A. Albiński, *Nowe źródła archeologiczne do rozpoznania północno-wschodniej partii łęczyńskiego zamku*, „Merkuriusz Łęczyński” 2003, nr 16, s. 38–41.

²¹ E. Leśniewska, *Zamek łęczyński w XVII w.*, „Merkuriusz Łęczyński” 1989, nr 4, s. 4–7.

²² Kseniak, *op. cit.*, s. 67.

²³ Paschke, *op. cit.*, s. 23.

pierwotnego wyglądu po przebudowie przez architekta Adolfa Schimmelpfenniga²⁴. W okresie powojennym budynki podworskie użytkowane były przez resort oświaty na potrzeby szkolnictwa zawodowego. Przeprowadzone w latach 50. prace adaptacyjne doprowadziły wystrój budynku dworu niemal do takiego stanu, który nie miał prawie nic wspólnego z zabytkowością²⁵.

Według danych z 1855 roku w skład folwarku wchodziły następujące budowle: murowana owczarnia na 1 200 sztuk owiec, drewniana stajnia na 40 koni, wołownia i drewniana krowiarnia na 150 sztuk bydła, 3 drewniane stodoły, drewniany spichlerz, drewniany dom mieszkalny ekonomy i czeladzi, drewniany dom pisarza, karbowego i owczarza, ośmiorak z bali dla służby dworskiej, kuźnia, karczma oraz dwa domy z bali w ogrodzie dla dziedzica. Jeden budynek miał 12 pokoi, drugi – zbudowany w „guście szwajcarskim” – składał się z 5 pokoi i kuchni²⁶.

W 1896 roku, staraniem Henryka Blocha, „półtorej wiorsty za miastem” wybudowano tor wyścigów konnych (obecnie miejsce to nosi nazwę „Kółko”). Tor miał kształt elipsy i długość 2 300 m. Trybuny mogły pomieścić 400 osób, a na paterze mieściły się bufet, kancelaria, szatnia dla jeźdźców oraz waga. Wyścigi cieszyły się dużym zainteresowaniem i towarzyszyły odbywającym się w mieście jarmarkom²⁷. Cztery stajnie (oddzielne dla klaczy, ogierów, młodzieży i koni wyścigowych) zlokalizowano na wyniesionym płaskowyzu w pobliskim folwarku Stara Wieś. Wszystkie budynki były murowane. Treningi odbywały się m.in. na torze wyścigowym w folwarku Podzamcze²⁸.

Część folwarku położona za drogą, na północ od pałacu została zajęta przez PGR. Pozostały jedynie 3 budynki położone w parku (stajnia, magazyn, suszarnia). W 1990 roku w dawnej suszarni chmielu funkcjonowała stolarnia. W budynku poprawiono dach i tynki. W drugim budynku służącym suszeniu chmielu (w części drewnianym, w części murowanym) przechowywano chemikalia. Stan budynku groził zawaleniem, dlatego przeznaczono go do rozbiórki. W najgorszym stanie znajdowała się obora. W lepszym stanie i ciągłym użytkowaniu był spichlerz²⁹.

²⁴ Kseniak, *op. cit.*, s. 67.

²⁵ M. Bobińska, *Łęczna park Podzamcze. Projekt zagospodarowania i inwentaryzacja*, Archiwum WKZ Lublin, sygn. 3277, 1964.

²⁶ Leśniewska, *Zamek Łęczyński...*, s. 4-7.

²⁷ *Eadem, Łęczyńskie Towarzystwo Wyścigów Konnych 1895-1902*, [w:] *Łęczna. Studia z dziejów...*, s. 159.

²⁸ *Eadem, Sukcesy sportowe*, „Merkuriusz Łęczyński” 1989, nr 4, s. 12–13.

²⁹ Paschke, *op. cit.*, s. 24.

Ogólna inwentaryzacja architektoniczna przeprowadzona w 2012 roku (zob. il. 3-6) wykazała, że budynek z roku 1881 jest w stanie ruiny. Obiekt ten był wzniesiony na planie prostokąta, z dachem dwuspadowym, ścianami wykonanym z cegły i opoki wapiennej, naprożami okien ceglany i łukowymi. W sąsiednim budynku – suszarni – jest zachowane deskowanie więźby dachowej, w kształcie koperty, z zewnątrz dach dwuspadowy. W magazynie układ dachu płatwiowo-kleszczowy, kleszcze w przekroju okrągłym, z bali. Strop opiera się na drewnianych słupach, ściany murowane z cegły dziurawki. Dach nakryty eternitem z zaakcentowanymi narożnikami.

Ilustracja 3. Budynek pałacu – elewacja południowa, fot. M. Dudkiewicz (2012).

Ilustracja 4. Budynek dworu – elewacja północna, fot. M. Dudkiewicz (2012).

Ilustracja 5. Budynek magazynu – elewacja południowa, fot. M. Dudkiewicz (2012).

Ilustracja 6. Budynek suszarni chmielu – elewacja południowa, fot. M. Dudkiewicz (2012).

Przeprowadzone analizy wskazują na brak opieki i niszczące zmiany w substancji zabytkowej parku i budynków zespołu dworskiego w Łęcznej. Inwentaryzacja ukazała zarastanie parku krajobrazowego, gdzie drzewa i krzewy tworzą niekontrolowane, przypadkowe skupiska oraz niszczące budynki folwarku. Niewątpliwie jednak obiekt zasługuje na uwagę ze względów historycznych, przyrodniczych oraz jako zabytek sztuki ogrodowej.

SUMMARY

The palace and manor complex in Łęczna is situated on a high hill, on the Wieprz River. The area of the complex is 12 ha; it comprises the palace, manor house, manor outbuilding, 19th-century park and manor estate. The park is part of the Wieprz Landscape Park (Nadwieprzański Park Krajobrazowy), established in 1990. The complex is entered in the register of monuments of the Lublin province. The palace and manor house are in good condition whereas the manor farm is neglected. The most valuable elements of the park composition include avenues of over-hundred-years-old lindens. The south-western part of the park is the location of Łęczna castle, the fortified residence of the Tęczyński family, first recorded in 1525 as “curia in Lanczna”. The castle was recorded in written sources in 1525. There is an extant 1661 description of the castle, which lists furniture, suits of armor, and vessels. The castle had a tower, dungeons, and living quarters. In 1866 the Łęczna estates consisted of the Podzamcze, Ludwin, Dratów, Kaniawola, Trębaczew manors with the submanors of Zofijówka and Ciechanki, and the Łuszczew manor. Their total area was as much as 9,581 ha. In the later 19th century the Łęczna manor with its manorial villages was acquired from Aniela Popławska, through Ludwik Grabowski, by the well-known millionaire Jana Gotlib Bloch. From 1911 on the owners of Łęczna-Podzamcze were the Bogusławski. In 1949 a state farm (PGR) was established on the estate. The studies conducted in 2014 showed that the historic substance of the park and the palace/manor complex buildings in Łęczna was neglected and that destructive changes had taken place. However, the complex is without doubt noteworthy for historical and nature reasons as well as a monument of garden art.